

570-2
2e

STARTNOTITIE
MILIEU-EFFECTRAPPORTAGE TEN BEHOEVE VAN
HET UITWERKINGSPLAN VOOR HET 4e SPAARBEEKEN

GEDEPUTEERDE STATEN VAN NOORD-BRABANT

POSTBUS 90151,

5200 MC 'S-HERTOGENBOSCH

NOVEMBER 1993

111893RP

P 570-02
(2e ex)

INHOUDSOPGAVE

1.	INLEIDING	1
	1.1 Algemeen	1
	1.2 Aanleiding tot de voorgenomen activiteit	1
	1.3 Voorgenomen activiteit	1
	1.4 Procedure	2
2.	OVERZICHT VAN REEDS GENOMEN BESLUITEN	3
	2.1 Waterwinning	3
	2.2 Natuurontwikkeling	3
	2.3 Oppervlakte-delfstoffenwinning	4
	2.4 Ruimtelijke ordening	4
3.	OVERZICHT VAN TE NEMEN BESLUITEN	6
	3.1 M.e.r.-plichtige besluiten	6
	3.2 Niet m.e.r.-plichtige besluiten	6
4.	ALTERNATIEVEN	7
5.	BESTAANDE TOESTAND VAN MILIEU EN AUTONOME ONTWIKKELING	9
	5.1 Bestaande situatie van het milieu	9
	5.2 Autonome ontwikkeling	9
6.	EFFECTBESCHRIJVING EN VERGELIJKING VAN DE ALTERNATIEVEN	10

BIJLAGEN

- 1 Samenvatting uit rapportage:
"Nader onderzoek locatie vierde spaarbekken"
Oranjewoud b.v., september 1993, in opdracht van Ministerie van Landbouw,
natuurbeheer en Visserij, directie Landbouw, Natuur en Openluchtrecreatie,
provincie Noord-Brabant
- 2 Proceduresschema voor het uitwerkingsplan 4e spaarbekken en de hieraan
gekoppelde milieu-effectrapportage
- 3 Situering onderzoekslocaties 4e spaarbekken

111893rp

1. INLEIDING

1.1 Algemeen

Voor u ligt de "Startnotitie milieu-effectrapportage ten behoeve van het uitwerkingsplan voor het 4e spaarbekken". Met deze startnotitie wordt formeel een begin gemaakt met de milieu-effectrapportage ten behoeve van planologische indicaties voor een spaarbekken buiten de grenzen van het nationale park. Aangezien verschillende gebieden op hun geschiktheid worden onderzocht is er sprake van een zogenaamde locatie-m.e.r. De planologische reservering vindt plaats op streekplanniveau door middel van een uitwerkingsplan. Doel van het volgen van de m.e.r.-procedure is het milieubelang een volwaardige plaats in de besluitvorming te geven.

In deze inleiding wordt de aanleiding vermeld, wordt de voorgenomen activiteit gedefinieerd en de procedure weergegeven. In de hoofdstukken 2 tot en met 6 wordt globaal aangegeven welke aspecten in het op te stellen milieu-effectrapport (MER) zullen worden meegenomen.

De inhoud van onderhavige startnotitie voldoet hiermee aan de eisen die worden gesteld in het Besluit startnotitie (13 augustus 1987, Staatscourant 154).

1.2 Aanleiding tot de voorgenomen activiteit

"De Biesbosch" zal binnenkort worden aangewezen als Nationaal Park. Binnen de grenzen van dit gebied liggen thans drie spaarbekkens, "Petrusplaat", "Honderd en Dertig" en "De Gijster". De locatie van een vierde bekken, "Zuiderklip", is planologisch vastgelegd. De huidige drie bekkens zijn als enclaves opgenomen binnen het Nationaal Park.

Volgens de visie die is vastgelegd in het Beheers- en Inrichtingsplan voor De Biesbosch vormt de aanleg van het 4e spaarbekken een belemmering voor de realisering van de doelstellingen van het Nationaal Park. In dat plan wordt voorgesteld om een locatie van het 4e bekken buiten "De Biesbosch" planologisch te reserveren.

De provincie heeft bij het vaststellen van het streekplan Noord-Brabant (1992) vermeld dat enerzijds de ruimtelijke reservering van het vierde spaarbekken in De Biesbosch gehandhaafd blijft, maar dat anderzijds het zoeken naar alternatieve lokaties positief wordt benaderd. Ook op nationaal niveau heeft zowel het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV) als het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) zich uitgesproken voor het zoeken naar een locatie voor het spaarbekken buiten De Biesbosch. Met dat doel heeft het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij in 1992 opdracht gegeven tot het uitvoeren van een onderzoek naar mogelijke lokaties van het vierde spaarbekken buiten De Biesbosch. Dit rapport is in september 1993 gepubliceerd. De samenvatting is in deze startnotitie opgenomen als bijlage 1. Uit het onderzoek blijkt dat op twee lokaties, namelijk "Jannezand" en "Koekoekspolder en omgeving", mogelijkheden aanwezig zijn voor het realiseren van een spaarbekken vergelijkbaar met het geplande spaarbekken op de locatie "Zuiderklip".

111893rp

Gedeputeerde Staten zijn bevoegd om, indien ontwikkelingen daartoe reden is, het streekplan voor bepaalde onderwerpen nader uit te werken. Een van de onderwerpen die in dat verband worden genoemd is oppervlaktewaterwinning. Gezien de beschreven problematiek acht het college van gedeputeerde staten in dit geval voldoende aanleiding aanwezig om tot de opstelling van een uitwerkingsplan over te gaan.

1.3 Voorgenomen activiteit

Wet Milieubeheer: artikel 7.10, lid 1, sub b.

De voorgenomen activiteit wordt omschreven als:

het komen tot een planologische indicatie op streekplanniveau zodat één spaarbekken, gelijkwaardig aan 'De Zuiderklip', kan worden gerealiseerd buiten de grenzen van het Nationaal Park De Biesbosch in oprichting.

Het realiseren van een spaarbekken is onlosmakelijk verbonden met ontgrondingsactiviteiten. Het is derhalve evident dat daar waar sprake is van het geven van een indicatie op streekplanniveau voor een spaarbekken er tevens sprake is van een indicatie voor een winlocatie van oppervlakte-delfstoffen.

Voor de locatie van het uiteindelijk te realiseren spaarbekken moet rekening worden gehouden met een nuttige inhoud van minimaal 45 miljoen kubieke meter en een waterdiepte van ten minste 15 meter bij normale vulling. Zoals thans wordt voorzien zal het spaarbekken bestaan uit één gegraven bassin waaromheen een dijk wordt aangebracht. De ontgraving zal tot 9 meter beneden NAP plaatsvinden terwijl de dijk tot circa 8,5 meter boven NAP wordt opgetrokken. Het huidig maaiveld ligt op circa 0,5 meter boven NAP. Uitgaande van de minimale eisen met betrekking tot waterdiepte (15 m) en inhoud (45 miljoen m³) zal het spaarbekken een oppervlakte van circa 300 ha. beslaan.

1.4 Procedure

(Wet Milieubeheer: hoofdstuk 7).

Koppeling aan moeder-procedure

De m.e.r.-procedure is gekoppeld aan een zogenaamde moederprocedure. Deze moederprocedure is de procedure die moet worden gevolgd om te komen tot het m.e.r.-plichtige besluit (zie hoofdstuk 3). Dat besluit is het vaststellen van het uitwerkingsplan van het streekplan, waarin een locatie buiten De Biesbosch wordt vastgelegd indien dit een gelijkwaardig alternatief blijkt te zijn aan het geplande bekken op Zuiderklip en er tevens sprake is van een alternatief dat ruimtelijk, financieel en in het tijdsbestek realistisch is. Zowel de voorbereiding hiervan als de vaststelling is een taak van Gedeputeerde Staten.

M.e.r.-procedure

De publikatie van deze startnotitie markeert de formele aanvang van de milieueffectrapportage en vormt de basis voor het opstellen van adviezen voor de richtlijnen. De startnotitie is opgesteld en vastgesteld door de initiatiefnemer (Gedeputeerde Staten).

111893rp

Aan de hand van de startnotitie worden adviezen voor de richtlijnen gegeven door insprekers, wettelijke adviseurs en de Commissie voor de m.e.r..

Met behulp van de startnotitie en de ontvangen adviezen worden de richtlijnen opgesteld en vastgesteld door het bevoegd gezag. De startnotitie en richtlijnen vormen tezamen de basis voor het MER.

Nadat het milieu-effectonderzoek zal zijn afgerond en door het bevoegd gezag is aanvaard en vastgesteld zal dit MER samen met het uitwerkingsplan ter visie worden gelegd. De Commissie voor de m.e.r. zal het vervolgens toetsen. Eenieder wordt tevoren in de gelegenheid gesteld om een mening of visie omtrent MER en uitwerkingsplan aan Gedeputeerde Staten kenbaar te maken. Een tijdplanning voor het totale proces is opgenomen. Zie bijlage 2: Procedureschema.

Inspraakreacties kunnen worden gezonden aan het bevoegd gezag onder vermelding van "startnotitie uitwerkingsplan 4e spaarbekken". De inspraaktermijn voor deze startnotitie loopt van

3 december 1993 tot 3 januari 1994.

111893rp

2. OVERZICHT VAN REEDS GENOMEN BESLUITEN

Wet Milieubeheer: artikel 7.10, lid 1, sub c.

2.1 Waterwinning

RIJK

- Besluiten: 1. Structuurschema Drink- en industriewatervoorziening
 2. Beleidsplan Drink- en industriewatervoorziening, ontwerp
 3. Natuurbeleidsplan

PROVINCIE

Besluit: Waterhuishoudingsplan

Aspecten die van belang zijn:

- In 1965 besloot de Rijksplanologische Commissie (RPC) haar goedkeuring te verlenen aan de aanleg van een viertal spaarbekkens in De Biesbosch. Drie van de vier bekkens zijn aangelegd in de periode 1970-1980. In het Tweede Structuurschema Drink- en Industriewatervoorziening (1981) is een reserve-ring opgenomen voor het 4e spaarbekken.
- In het Beleidsplan Drink- en Industriewatervoorziening, deel 1, ontwerp dat in 1993 is gepubliceerd, worden de reserveringen die in het Tweede Structuurschema D.I.V. zijn vastgesteld gehandhaafd. Wel wordt ten aanzien van het vierde spaarbekken in De Biesbosch het volgende gesteld:
"In het licht van het spanningsveld tussen de huidige gereserveerde locatie van het vierde spaarbekken in De Biesbosch en het voornemen tot aanwijzing van het Biesbosch-gebied als Nationaal Park, heeft de minister van VROM aan de provincie Noord-Brabant en het Waterwinningbedrijf Brabantse Biesbosch gevraagd de mogelijkheid te onderzoeken van een alternatieve locatie. In de loop van 1993 zullen met alle betrokken partijen afspraken worden gemaakt over de te volgen procedure bij de eventuele verplaatsing van het vierde spaarbekken. In het kabinetsstandpunt zal daarop worden teruggekomen."
- In het Natuurbeleidsplan (1990) wordt gesteld dat de verdrogingssituatie via waterhuishoudingsplannen verbeterd moet worden. Daar waar bronnen onder druk staan, is het niet meer mogelijk een vraagvolgend beleid te voeren. Voor de drinkwatersector kan dit het overschakelen van grondwater op oppervlaktewater betekenen. Onderzoek van de drinkwatersector wordt verwacht om grondwaterwinningen te vervangen door oppervlaktewaterwinning, waarbij grondwater-voorraad alleen nog wordt gebruikt bij calamiteiten.
- ° In het provinciaal waterhuishoudingsplan: Werken aan Water (1991) worden als algemene beleidsvoornemens in relatie tot waterwinning geformuleerd:
 - de provincie ziet erop toe dat het totaal aan grondwateronttrekkingen (in 1987: 372 miljoen m³) niet toeneemt. Dit standstill-beginsel heeft zowel betrekking op het totaal aan grondwateronttrekkingen in de onderkende geohydrologische eenheden als op de gehele provincie;

111893rp

- verdere toename van de openbare waterbehoefte na 2000 zal grotendeels gedekt moeten worden met oppervlaktewater. Gezien het complex aan belangen bij een goede drinkwatervoorziening, is het momenteel niet passend om de reservering van het 4e spaarbekken ter discussie te stellen.
- omdat de waterbehoefte voor de openbare watervoorziening waarschijnlijk zal groeien, wordt het in de toekomst ook nodig om meer drinkwater uit oppervlaktewater te bereiden;

2.2 Natuurontwikkeling

RIJK

Besluit: Natuurbeleidsplan

PROVINCIE

Besluit: Natuurbeleidsplan Noord-Brabant

Aspecten die van belang zijn:

- In het Natuurbeleidsplan (1989) wordt als hoofddoel van het natuur- en landschapsbeleid genoemd: "Duurzame instandhouding, herstel en ontwikkeling van natuurlijke en landschappelijke waarden". Het nationaal natuurbeleid zal vooral gestalte krijgen via een ecosysteemgericht beleid. Op basis hiervan is een aantal gebieden geselecteerd die behoren tot de zogenaamde "ecologische hoofdstructuur", gebieden waar overheidsmaatregelen bij voorrang en geconcentreerd worden ingezet. Binnen deze ecologische hoofdstructuur worden "kerngebieden" onderscheiden, waarbij als criterium geldt dat het om gebieden gaat van voldoende omvang en met bestaande waarden die van internationale of nationale betekenis zijn. Alle (potentiële) nationale parken worden per definitie tot de kerngebieden gerekend. In dat kader is ook "De Biesbosch" kerngebied. Het natuurbeleid van de rijksoverheid is voor kerngebieden gericht op duurzame instandhouding van de na te streven natuurwaarden (bestaande dan wel verder te ontwikkelen). Het beleid beoogt in de eerste plaats voor alle kerngebieden een basisbescherming te garanderen. Deze basisbescherming is erop gericht om vanuit het natuurbeleid ongewenste (onomkeerbare) veranderingen in de abiotische situatie en de ruimtelijke structuur te voorkomen.
- ° Het Natuurbeleidsplan Noord-Brabant (1993) is gericht op de gecoördineerde inzet van instrumenten die nodig is om de groene hoofdstructuur in Noord-Brabant te realiseren. Duurzame instandhouding, herstel en ontwikkeling kan het beste worden verzekerd wanneer de belangrijke natuurgebieden worden opgenomen in een ruimtelijk stabiele en samenhangende groen hoofdstructuur. De bijzondere betekenis van De Biesbosch voor het natuurbeleid als kerngebied wordt hierin vermeld.

111893rp

2.3 Oppervlakte-delfstoffenwinning

RIJK

Besluit: Beleidsnota "Geground ontgronden".

PROVINCIE

Besluit: Beleidsnota "Ophoogzand op de korrel".

Aspecten die van belang zijn:

- In de beleidsnota "Geground Ontgronden" (1989) wordt gesteld dat het winnen van oppervlakedelfstoffen uit de Nederlandse bodem op maatschappelijk verantwoorde wijze dient te geschieden. Deze doelstelling houdt tevens in dat er naar zal worden gestreefd de oppervlakedelfstoffenwinning te combineren met de uitvoering van werken die om andere redenen noodzakelijk zijn.
- ° In 1979 hebben Provinciale Staten van Noord-Brabant de nota "Ophoogzand op de korrel" vastgesteld. In deze nota wordt een aantal randvoorwaarden genoemd waaraan (centrale) zandwinplaatsen moet voldoen. Doel is om de zandwinplaatsen zo dicht mogelijk te realiseren bij de plaats waar het materiaal nodig is. Op grond daarvan zijn gebieden indicatief aangeduid waar bij voorkeur (centrale) winplaatsen zouden kunnen worden geprojecteerd. De in deze MER te bestuderen lokaties vallen niet binnen deze gebieden.

2.4 Ruimtelijke ordening

RIJK

Besluiten: Vierde nota ruimtelijke ordening Extra

PROVINCIE

Besluiten: Streekplan provincie Noord-Brabant

GEMEENTEN

- Besluiten:
1. Bestemmingsplan Gemeente Dussen
 2. Bestemmingsplan Gemeente Made en Drimmelen
 3. Bestemmingsplan gemeente Hooge en Lage Zwaluwe

Aspecten die van belang zijn:

- In de Vierde Nota Ruimtelijke Ordening Extra (1990) wordt aan De Biesbosch de "groene koers" toegekend. Hier is de natuur richtinggevend; andere activiteiten worden niet uitgesloten, mits de natuurwaarden hierdoor niet worden aangetast. De gebieden rondom De Biesbosch hebben een gemengde koers: verweving van landbouw met andere functies.

111893rp

- ° In het streekplan Noord-Brabant (1992) staat over het 4e spaarbekken het volgende: "Omdat de toename in de openbare drinkwatervoorziening na het jaar 2000 voornamelijk gedekt zal moeten worden uit oppervlaktewater, wordt de ruimtelijke reservering van het 4e spaarbekken in De Biesbosch gehandhaafd" en "De provincie zal het zoeken naar alternatieve lokaties positief benaderen".
Op de streekplankaart staat ter plaatse van "Zuiderklip" de aanduiding "reservering openbare drinkwatervoorziening".
- . Door de gemeente Dussen is in het vigerende bestemmingsplan aan Het Jannezand de bestemming "landelijk waardevol open gebied" toegekend. De locatie "Koekoekspolder" valt binnen twee gemeentes: Hooge en Lage Zwaluwe, en Made en Drimmelen. Dit gebied heeft de bestemming (cultuurhistorisch) waardevol agrarisch gebied.

111893rp

3. OVERZICHT VAN TE NEMEN BESLUITEN

Wet milieubeheer: artikel 7.10

3.1 Te nemen m.e.r.-plichtige besluiten

Op de voorgenomen activiteit rust de m.e.r.-plicht aangezien er sprake is van:

- * het eerste ruimtelijk plan dat voorziet in de aanleg van een spaarbekken en dat groter is dan 100 ha;
- * het eerste ruimtelijk plan dat voorziet in een winlocatie voor oppervlaktedelfstoffen en dat groter is dan 100 ha.

3.2 Te nemen niet m.e.r.-plichtige besluiten

Door het uitvoeren van deze locatie-MER is in een later stadium van de verwezenlijking van een spaarbekken op één van de genoemde alternatieve lokaties een MER op inrichtingsniveau niet meer nodig. Ook ten aanzien van de vergunningverlening in het kader van de Wet ontgrondingen is na uitvoering van deze locatie-MER geen afzonderlijke mer-procedure meer nodig.

Als besluiten die nog wel moeten worden genomen om te komen tot aanleg van een spaarbekken, maar waarvoor geen m.e.r. is vereist, kunnen worden genoemd:

- * Wet op de Ruimtelijke Ordening (wijziging bestemmingsplan);
- * Ontgrondingenwet (ontgrondingsvergunning);
- * Wet milieubeheer (milieuvergunning);
- * Woningwet (bouwvergunning);

111893rp

4. ALTERNATIEVEN

Wet Milieubeheer: artikel 7.10, lid 1, sub b.

In het op te stellen MER wordt de bestaande situatie beschreven. De milieugevolgen van voorgenomen activiteit en alternatieven vergeleken. Deze gevolgen treden op door mogelijke ontwikkelingen welke als volgt worden aangeduid: voorgenomen activiteit, autonome ontwikkeling, nul-alternatief, reële alternatieven, meest milieuvriendelijk alternatief. De opbouw van laatstgenoemd alternatief zal moeten blijken uit het onderzoek dat wordt uitgevoerd ten behoeve van de opstelling van het MER.

In de inleiding van deze Startnotitie is al vermeld dat op grond van het LNV-onderzoek in deze m.e.r. in principe 2 alternatieve lokaties voor de Zuiderklip aan de orde zijn. Aangezien in de polder Koekoek nog 2 alternatieven mogelijk zijn, ontstaan er derhalve in totaal 4 lokaties, welke op kaart zijn weergegeven in bijlage 3. Voor de vergelijking van de lokaties maakt het voor een bepaalde locatie niet alleen uit wat de effecten zijn van een eventuele inrichting tot spaarbekken, maar óók wat de effecten zijn van andere bestemmingen op de resterende lokaties. Een alternatief is derhalve een combinatie van bestemmingen van vier lokaties tezamen.

De alternatieve bestemmingen van de vier lokaties zijn:

- Zuiderklip : spaarbekken, landbouwgebied of natuurkerengebied;
- Jannezand : spaarbekken of landbouwgebied;
- Koekoek 1 : spaarbekken of landbouwgebied;
- Koekoek 2 : spaarbekken of landbouw- en natuurgebied.

111893rp

Tabel 1
In de m.e.r. te onderzoeken alternatieven

locatie alternatieven	Zuiderklip	Jannezand	Koekoek 1	Koekoek 2
nul-alternatief	spaarbekken	landbouwgebied	landbouw- en natuurgebied	
alternatief Jannezand-A	landbouwgebied	indicatie spaarbekken	landbouw- en natuurgebied	
alternatief Jannezand-B	natuurgebied	indicatie spaarbekken	landbouw- en natuurgebied	
alternatief Koekoek 1-A	landbouwgebied	landbouwgebied	indicatie spaarbekken	landbouw- en natuurgebied
alternatief Koekoek 1-B	natuurgebied	landbouwgebied	indicatie spaarbekken	landbouw- en natuurgebied
alternatief Koekoek 2-A	landbouwgebied	landbouwgebied	landbouwgebied	indicatie spaarbekken
alternatief Koekoek 2-B	natuurgebied	landbouwgebied	landbouwgebied	indicatie spaarbekken

Voor de Zuiderklip worden dus, indien die locatie niet als spaarbekken wordt ingericht, twee alternatieve bestemmingen beschouwd: landbouwgebied (A) en natuurkerngebied (B).

Het nul-alternatief is gedefinieerd als de situatie die zich voordoet als de voorgenomen activiteit (indicatie locatie buiten De Biesbosch) niet doorgaat. Het spaarbekken wordt in dat geval conform het vigerende beleid gerealiseerd op "De Zuiderklip", het Jannezand blijft landbouwgebied en polder Koekoek blijft landbouw- en natuurgebied.

In tabel 1 zijn de alternatieven gedefinieerd die in het MER in beschouwing zullen worden genomen.

111893rp

5. BESTAANDE TOESTAND VAN MILIEU EN AUTONOME ONTWIKKELING

Wet Milieubeheer: artikel 7.10, lid 1, sub d en e.

5.1 Bestaande situatie van het milieu

De beschrijving van de bestaande toestand van het milieu heeft betrekking op de te beschouwen lokaties met alles wat daar aanwezig is en wat mogelijk wordt beïnvloed door het inzetten van één van de alternatieven. Gezien het karakter van het besluit zal de beschrijving kwalitatief van aard zijn. Het studiegebied Zuiderklip, Jannezand, Koekoek 1 en 2, zal eerst worden gedefinieerd. Vervolgens worden van de gebieden de aspecten abiotisch milieu, biotisch milieu, landschap en ruimtegebruik onderscheiden. Deze aspecten worden als volgt gespecificeerd in een aantal kenmerken:

Tabel 2

Indeling in aspecten en kenmerken

Aspect	Kenmerk
Abiotisch milieu	Geomorfologie, Bodemkunde, Hydrologie, Geohydrologie
Biotisch milieu	Vegetatie en flora, Fauna, Landschapsecologische relaties
Landschap	Ruimtelijke opbouw, Landschapsvisuele kenmerken, Archeologie en cultuurhistorie
Ruimtegebruik	Waterwinning, Natuur, Recreatie, Landbouw, Jacht, Visserij, Militair gebruik

Teneinde de kenmerken goed te kunnen beschrijven kan het nodig zijn om op een lager abstractieniveau, het niveau van criteria, een beschrijving op te stellen. De beschrijving van het milieu kan derhalve op drie abstractieniveaus plaatsvinden: op aspectniveau, op kenmerkniveau en op criteriumniveau.

5.2 Autonome ontwikkeling

De autonome ontwikkeling geeft een beschrijving van de te verwachten ontwikkelingen op basis van het vigerend beleid, die bij het uitblijven van de voorgenomen activiteit (indicatie van een locatie) zullen optreden. In dit geval is de autonome ontwikkeling dus het inrichten van de Zuiderklip tot vierde spaarbekken. De autonome ontwikkeling is identiek aan de realisatie van het nulalternatief.

111893rp

6. EFFECTBESCHRIJVING EN VERGELIJKING VAN DE ALTERNATIEVEN

Wet Milieubeheer: artikel 7.10, lid 1, sub f.

Gezien het abstractieniveau van deze m.e.r. op locatiekeuze-niveau vindt de beschrijving van de effecten en de beoordeling van de alternatieven plaats op het niveau van de onderscheiden kenmerken. De gevolgen voor het milieu worden vergeleken met de milieukekenmerken van de huidige situatie. In principe zal de vergelijking van de gevolgen voor het milieu per kenmerk kwalitatief geschieden. Hierbij zal gebruik worden gemaakt van een relatieve schaal.

Als de beeldvorming van de vergelijking van de alternatieven door een meer verfijnde relatieve schaalverdeling wordt verbeterd zal een dergelijke schaalverdeling worden gehanteerd. Het onderling wegen van de kenmerken wordt gezien het subjectieve karakter niet gedaan.

Uit de resultaten van de vergelijking van de milieu-effecten door de alternatieven wordt het meest milieuvriendelijk alternatief bepaald.

Deze bepaling gebeurt door aan de hand van de te verwachte effecten een oordeel uit te spreken over de gevolgen van de alternatieven op aspectniveau.

Circa 300 ha landbouwgebied met bijbehorende biotopen zal plaats maken voor een watervlakte met water van goede kwaliteit. Op voorhand wordt verwacht dat de gevolgen voor het milieu zich in belangrijke mate zullen uiten in de fysieke aanwezigheid van een element dat al naar gelang van het open karakter van het landschap meer of minder manifest is. Van groot belang is daarnaast dat door de waterstanden die in het spaarbekken zullen optreden, NAP + 6,5 m tot NAP - 8,5 m, het grondwater in de onderliggende bodem en de (directe) omgeving zal worden beïnvloed.

111893rp

BIJLAGE 1

Samenvatting uit de rapportage: "Nader onderzoek locatie vierde spaarbekken" van Ingenieursbureau "Oranjewoud" B.V., september 1993. Vervaardigd in opdracht van het Ministerie van LNV, directie LNO provincie Noord-Brabant.

De N.V. Waterwinningbedrijf Brabantse Biesbosch (WBB) heeft momenteel in De Biesbosch drie bekkens in gebruik: één voorraadbekken (De Gijster) en twee procesbekkens (Honderd en Dertig en Petrusplaat). Het is noodzakelijk om een vierde spaarbekken als extra voorraadbekken aan te leggen. Er bestaat reeds een ruimtelijke reservering voor de locatie van dit spaarbekken. Dit is de locatie Zuiderklip in de Brabantse Biesbosch.

De Biesbosch vormt een uniek en waardevol gebied in Nederland. Het gebied heeft een hoge ecologische waarde en is dan ook in het Natuurbeleidsplan aangeduid als kerngebied in de Ecologische Hoofdstructuur. Met de aanwijzing tot 'wetland' is de ecologische waarde van de Biesbosch ook internationaal erkend. De regering heeft dan ook het voornemen om de Biesbosch aan te wijzen als Nationaal Park.

De aanleg van het vierde bekken op de gereserveerde locatie strookt niet met het nationaal natuurbeleid ten aanzien van kerngebieden en met de visie, zoals deze is vastgelegd in het Beheers- en Inrichtingsplan van het Overlegorgaan Nationaal Park De Biesbosch i.o. Hierin wordt gesteld, dat de aanleg van het vierde bekken op de gereserveerde locatie een belemmering vormt voor de realisering van de doelstellingen van het Nationaal Park.

Er is daarom gezocht naar alternatieve locaties voor de aanleg van het spaarbekken. Dit heeft geleid tot de conclusie dat er een viertal in principe geschikte locaties zijn.

Zuiderklip

De locatie Zuiderklip is samengesteld uit enkele polders, oostelijk in de Brabantse Biesbosch gelegen. De oppervlakte van de polders bedraagt circa 360 ha. De polders worden voornamelijk gebruikt als bouwland. Daarnaast hebben ze een gedoogfunctie voor fouragerende ganzen.

Het Jannezand

De polder Het Jannezand is oostelijk van de Biesbosch gelegen. De oppervlakte is circa 390 ha. De polder wordt voornamelijk voor landbouw gebruikt.

Steenenmuur

Steenenmuur ligt noordelijk van de Brabantse Biesbosch. De oppervlakte bedraagt circa 225 ha. De Steenenmuur heeft voornamelijk een landbouwkundige functie. Daarnaast liggen er enkele particuliere huizen.

Koekoekspolder

Zuidelijk van de Amer is de locatie Koekoekspolder gelegen. Deze locatie bestaat uit circa 10 kleine polders. Tussen de verschillende polders worden vrijwel nergens meer dijken aangetroffen. De oppervlakte van de onderzoekslocatie

111893rp

Koekoekspolder bedraagt circa 570 ha. Hierdoor is het mogelijk om slechts een gedeelte van deze polder te gebruiken voor het vierde spaarbekken. De Koekoekspolder wordt voor landbouw gebruikt. Daarnaast lopen door de polder twee kreken, die een ecologische functie hebben. De grootste van deze twee kreken, het Gat van den Ham, is onderdeel van de Ecologische Hoofdstructuur en de Groene Hoofdstructuur.

In dit rapport worden de vier mogelijke locaties met elkaar vergeleken aan de hand van verschillende criteria. Deze criteria zijn onder te verdelen in uitsluitende criteria, op basis waarvan een locatie kan afvallen en rangschikkende criteria. De uitsluitende criteria komen voort uit het door het WBB opgestelde programma van eisen voor het bekken, de rangschikkende criteria hebben betrekking op andere aspecten, zoals milieu-effecten, gevolgen voor de landbouw, verwervingsmogelijkheden en kosten.

Toetsing aan uitsluitende criteria

De uitsluitende criteria, waaraan de locatie minimaal moet voldoen zijn:

- Operationeel in het jaar 2000;
- Opname van het vierde spaarbekken in de procesketen mogelijk;
- Nuttig volume minimaal $45 \cdot 10^6$ m³;
- Waterdiepte groter dan 15 m mogelijk;
- Inname van Maaswater;
- Slecht doorlatende laag op voldoende diepte in de bodem aanwezig.

Uit het onderzoek blijkt dat een spaarbekken ter plaatse van Steenenmuur een te kleine nuttige inhoud heeft: bij de vanuit landschappelijk oogpunt maximaal toelaatbaar geachte hoogte van de ringdijk van 12,0 m +NAP is het maximale waterpeil in het bekken 9,5 m +NAP en het volume $38 \cdot 10^6$ m³, dat wil zeggen ongeveer 15% kleiner dan vereist. Hieruit volgt dat Steenenmuur geen alternatieve locatie voor het vierde spaarbekken is.

De oppervlakte van een spaarbekken ter plaatse van Koekoekspolder moet circa 490 ha bedragen.

Aan de andere criteria wordt door de drie locaties voldaan, hoewel bij verschillende criteria en locaties in meerdere of mindere mate technische problemen moeten worden overwonnen.

Ten aanzien van de operationaliteit van het bekken moet daarnaast worden opgemerkt dat deze sterk afhangt van de medewerking die wordt verkregen bij de wijziging van het streekplan en het bestemmingsplan, bij vergunningprocedures en bij de verwerving van de grond.

Toetsing aan rangschikkende criteria

De rangschikkende criteria zijn de gevolgen die de aanleg van een spaarbekken heeft op onder andere natuur, milieu landschap, recreatie en landbouw.

111893rp

Ook de waterwintechnische aspecten kunnen als rangschikkende criteria worden gehandteerd.

In de tabel is een puntsgewijs overzicht van de resultaten van de toetsing opgenomen.

Bodem en water

Door het aanleggen van het spaarbekken wordt de bodemopbouw ter plaatse van het bekken onomkeerbaar verstoord.

Het aanleggen en de exploitatie van het spaarbekken betekent een ingreep in de waterhuishouding van het gebied. Hoewel er naar wordt gestreefd de interacties tussen water in het bekken en het grond- en oppervlaktewater buiten het bekken zo klein mogelijk te houden (onder meer door het gebruik maken van de slecht doorlatende laag in de ondergrond en de slecht doorlatende bekleding van het bekken), zal er bij een hoog bekkenpeil water vanuit het bekken wegzijgen. Hierdoor worden de grondwaterstanden in de aan de locatie grenzende polder beïnvloed. Deze invloed wordt deelt teniet gedaan door krekken en andere watergangen (kwel sloten) rond het spaarbekken. Tevens is het zo, dat de omringende gebieden een peilbeheer kennen. Grotere kwelstromen leiden daardoor tot een grotere afvoer uit het gebied, maar hoeven niet noodzakelijkerwijs te leiden tot hogere grondwaterstanden.

Bij een laag bekkenpeil zal water vanuit de omgeving toestromen, waardoor verdroging op kan treden.

Gevolgen natuur

De effecten voor het biotisch milieu hebben betrekking op het verloren gaan van bestaande en/of potentiële natuurwaarden. Daarnaast kunnen indirecte gevolgen optreden, bijvoorbeeld als gevolg van wijzigingen in abiotische omstandigheden (veranderingen in hoeveelheid en/of kwaliteit van kwelwater) en plaatselijke verstoring. Met name tijdens de aanlegfase kan door de werkzaamheden verstoring van fauna en flora optreden.

Landschap en cultuurhistorie

Een spaarbekken vormt een nieuw en zichtbaar element in het landschap. Afhankelijk van de structuur van het landschap verschillen de locaties in de wijze waarop een spaarbekken past binnen het bestaande landschap, en verschillen de mogelijkheden voor landschappelijke inpassing. De ringdijk van het bekken zal in meerdere of mindere mate zichtbaar zijn.

Ten gevolge van de aanleg van een bekken gaan cultuurhistorische patronen (dijken, verkaveling, watergangen) verloren.

Recreatie en verkeer

De locaties hebben deels een functie voor recreatie (fietspaden, waterrecreatie) en verkeer (landbouwverkeer en lokaal verkeer). Door het aanleggen van een spaarbekken kunnen deze functies worden gehinderd of onmogelijk gemaakt.

111893rp

Mogelijk kunnen deze effecten deels worden gecompenseerd door voorzieningen langs de randzone van het bekken.

Landbouw

Het aanleggen van een spaarbekken betekent het verloren gaan van landbouwgronden. Met betrekking tot het aantal landbouwbedrijven dat bij de verschillende locaties betrokken is, zijn er duidelijk verschillen. De landbouw ondervindt daarnaast invloed van de bekken door (mogelijk optredende) effecten op de opbrengst door beïnvloeding van de grondwaterstand en door de veranderde infrastructuur.

Aanlegkosten

De kosten van de aanleg van een spaarbekken zijn op basis van een globale kostenraming vergeleken. Hierbij zijn onder andere de kosten van de verwerving van de grond, ontgroning, inkomsten uit de afzet van het ontgraven zand en de kosten van aanleg van de ringdijk, pompstations en leidingen berekend. Uit de kostenvergelijking volgt een grote spreiding in de geschatte kosten per locatie. Deze spreiding wordt grotendeels bepaald door de kosten van ontgroning en de inkomsten uit de zandwinning.

111893rp

Tabel: Toetsing aan rangschikkende criteria

	Zuiderklip	Het Jannezand	Steenenmuur	Koekoekspolder
Waterwintechnisch				
Operationeel in 2000	+	0(?)	-(?)	--(?)
Kans op kortsluiting	+	0	0	+
Technische problemen	+	+	-	+
Nuttig, totaal volume	+,+	+,+	--,--	+,+
Gevolgen milieu				
Mate van wegzijging	+	+	0	-
Gevolgen omgeving	+	+	0	-
Gevolgen natuur				
Nationaal natuurbeleid	-	+	+	-
Doelstellingen				
Nationaal Park i.o.	-	+	+	+
Verlies huidige natuurwaarden	-	0	0	-
Gevolgen landschap				
Inpassing in landschap	0	+	0	-
Verloren gaan landschapselementen	-	+	-	--
Recreatie	-	0	-	--
Gevolgen landbouw				
Te verweven oppervlakte en/of objecten	++	+	-	--
Risico vertraging bij verwerving	++	+	-	--
Overige aspecten				
Vigerend beleid	+	-	-	--
Vergunningen	+	-	-	-
Risico vertraging bij procedures	++	-	--	--
Kosten	+(?)	0(?)	-(?)	--(?)

++ Zeer positief

+ Positief

0 Neutraal

- Negatief

-- Zeer negatief

(?) Niet met zekerheid te bepalen

111893rp

Conclusies

Op basis van het onderzoek kan worden geconcludeerd dat de locatie Steenenmuur geen alternatief vormt voor de aanleg van een spaarbekken.

De locaties Het Jannezand en Zuiderklip zijn ten aanzien van een groot aantal criteria overeenkomstig aan elkaar.

De locatie Koekoekspolder blijkt bij een groot aantal criteria minder goed te scoren dan Het Jannezand en de Zuiderklip, hoewel de aanleg van een spaarbekken op deze locatie technisch mogelijk is.

BIJLAGE 2

Procedureschema voor het uitwerkingsplan 4e spaarbekken en de hieraan gekoppelde milieu-effectrapportage

maand/jaar	uitwerkingsplan	m.e.r.-procedure
nov.'93	besluit opstellen uitwerkingsplan	vaststellen startnotitie
dec.'93		ter inzagelegging, advisering PCMW e.a. richtlijnen
jan.'94		advisering Cmer; verlening opdracht
febr.		vaststellen richtlijnen
mrt.	opstellen ontwerp	vaststellen richtlijnen
apr.	opstellen ontwerp	opstellen MER
mei	opstellen ontwerp waarin opgenomen voorlopige uitkomsten MER	opstellen MER
juni	toetsing in "stuurgroep 4e spaarbekken"	afwerken concept MER
juli	verwerking reacties	bijstellen en afwerken MER
aug.	vaststellen door g.s. van ontwerp-uitwerkingsplan	aanvaardbaarheid beoordeling MER (b.g.)
sept.	tervisielegging ("zienswijze" conform AWB)	inspraak + advies PCMW (b.g.)
okt.	tervisielegging en hoorzitting	inspraak + advies + hoorzitting (b.g.)
nov.	- behandeling reacties - vaststellen nota van bezwaren en wijzigingen uit werkingsplan - motivering gebruik MER in plan	toetsingsadvies Cmer + uitkomsten inspraak en verslag hoorzitting (b.g.)
dec.	advisering PPC	
jan.'95	advisering cie. ROLT +	
febr.'95	vaststelling uitwerkingsplan	evaluatieprogramma
	bezwaren en beroep volgens A.W.B.	
p.m.	bestemmingsplanprocedure	

111893rp

Situering onderzoekslocaties 4e sparbekken

